

ÜNLÜ ALMAN DOĞU UZMANI
GOTTHARD JÄSCHKE (1894-1983)

GOTTHARD JAESCHKE (1894-1983): FAMOUS GERMAN
ORIENTALIST

Doç. Dr. Selami KILIÇ*

Gotthard Jäschke'nin Kısa Biyografisi:

Türk tarihinin Birinci Dünya Savaşı'ndan 70'li yıllara kadar ki bölümü ve özellikle Atatürk devri üzerindeki eserleri ile tanınan, Türkiye'yi özellikle Atatürk'ün Modern Türkiyesi'ni çok iyi tanıyan, Alman doğu uzmanı ve doğu dilleri bilgini Gotthard Jäschke; 8 Nisan 1894'te Silezya - Schlesien- (Ober-Peilau, Reichenbach)'da doğdu. Prof. Max Jäschke'nin oğludur. Niesky (ortaokul 1900-1904), Potsdam (1904-1910) ve Berlin-Lichterfelde'de klasik diller öğretimi yapan Schiller Lisesi'nde (1910-1912) orta öğrenimini tamamladı. 1912'de Freiburg im Breisgau Üniversitesi'nde yüksek öğrenime başladı. Bir süre sonra Berlin Üniversitesi'ne geçen Jäschke, bu üniversitedeki Doğu Dilleri Enstitüsü (Seminar für Orientalische Sprachen) Türkçe bölümüne devam ederek, 1914'te buradan "iyi" derece ile diploma aldı. Bu üniversitelerde hukuk, oryantalizm-şarkiyat- ve özellikle Türkoloji tahsil etti. Birinci Dünya Savaşı'nda askere çağrılan Jäschke, Ekim 1915'te Batı Cephesi'nde Somme-Py'de ağır bir şekilde yaralandı ve böylece askerlik görevi sona erdi. 1916'da Berlin'de Prusya Yüksek Mahkemesi (Kammergericht)'nde birinci hukuk sınavını vererek, devlet hizmetine girdi. 1917'de Greifswald Üniversitesi'nde "Başlangıcından Bugüne Kadar Osmanlı Meşrutiyet İdaresinin Gelişmesi (Die Entwicklung des osmanischen Verfassungsstaates von den Anfängen bis zur Gegenwart)" konulu tezini savundu ve hukuk doktoru unvanını kazandı. 1917/1918'de "Alman İslamî Bilimler Derneği (Deutsche

* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Gesellschaft für Islamkunde)''nde sekreterlik ve Mayıs-Ağustos 1917'de de Berlin'deki "Doğu İstihbarat Servisi (Nachrichtenstelle für den Orient)" nde bilimsel danışmanlık yaptı¹.

1918-1931 yılları arasında Almanya Dışişleri Bakanlığı'nda görev alan Jäschke, 1918'de İstanbul Alman Başkonsolosluğu'nda ve 1919-1924 yıllarında da Berlin'de Dışişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı'nda çalıştı. 1920'de kazandığı sınavla kariyere girdi ve 1924-1926'da İzmir'de, 1926-1927'de de Tiflis'te Viskonsolos (Viskonsül) olarak görev yaptıktan sonra, 1927'de Ankara'daki Alman Büyükelçiliği'ne elçilik sekreteri atandı. 1931 yılına kadar bu görevle Türkiye'de bulunan ve Türk inkılâp hareketleri içinde yaşayan Jäschke, 29 Ekim 1929'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Atatürk'le şahsen tanışmak fırsatına erişti.

11 Ağustos 1931'de Berlin Üniversitesi Doğu Dilleri Enstitüsü'nde Türk Dili Kürsüsü'ne atandı. Burada Türk tarihi üzerindeki çalışma ve araştırmalarına başlayan ve Rus işgali dolayısıyla 1945 yılında enstitünün kapatılmasına kadar Türkçe hocalığı yapan Jäschke, Türk dili, tarihi, kültürü ve coğrafyası üzerine dersler verdi².

Berlin'deki profesörlük görevi 1945'e kadar devam etti. 1947-1959 yıllarında devamlı oturduğu Münster/Westfalen'deki üniversitede misafir profesör olarak çalıştı. Münster Üniversitesi'nde, öğretim üyeliği görevini, bilimsel araştırma ve yayınlarını sürdürerek, Türkoloji'yi, dil, tarih ve kültürel açıdan temsil etti. Öğretim üyeliği sırasında birçok öğrencisine ve oralarda bulunan Orta Asyalı Türklere doktora yaptırdı. Alman profesörleri arasında da öğrencileri bulunmaktadır.

Atatürk'ün büyük hayranı ve Türk milletinin gerçek dostu olan Jäschke, Türk tarihi kongrelerine katılarak, Türk inkılâbı ile ilgili birçok bildiri sundu. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından 1955'te kendisine Danışma Kurulu Fahri Üyeliği verildi. 1959'da da Türk Tarih Kurumu şeref üyeliğine seçildi.

1959'da emekli olan ve 16 Eylül 1967'de Greifswald Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "altın doktora" jübilesiyle doktora diploması yenilenen Jäschke'ye, 1975 tarihinde ise Ankara Üniversitesi'nce "fahri doktora" unvanı verildi.

Başta "Die Welt des Islams (İslâm Dünyası)" olmak üzere birçok Alman, Türk ve Fransız dergi ve gazetelerinde 1917'den bu yana çok sayıda bilimsel araştırmaları yayınlanan Jäschke, 29 Aralık 1983'te Essen-

¹ Karşılaştırmız (Krş.): Klaus Kreiser, "Gotthard Jäschke (1894-1983): von der Islamkunde zur Auslandswissenschaft", *Die Welt des Islams*, 38, Leiden, 1998, s.419.

² Krş: Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 423.

Kettwig'de öldü. 20 Nisan 1984'te Münster'de (Waldfriedhof Lauheide) toprağa verildi³.

Gotthard Jäschke ve Eserleri Hakkında:

“Gotthard Jäschke'nin 80. Doğum Yıldönümüne Armağan” başlığı ile yayınlanan “Armağan Kitab (Festschrift)”ın önsözünde; Jäschke'nin tartışmasız ünlü bir doğu uzmanı (Şarkiyatçı-Oryantalist) ve doğu dilleri bilgini olduğunu, bu yüzden takdir edildiğini, saygınlık gördüğünü ve hayatı boyunca hemen hemen tüm çalışmalarını ayırdığı ülkede, Türkiye'de, tekrar tekrar onurlandırıldığını belirten Bertold Spuler, yazısının devamında diyor ki: “Türkiye'nin gelişmesini aşağı yukarı 1908'den dönüm noktası olan 1960'a kadar ve özellikle Kemal Atatürk'ün yönetimindeki Türk halkının yenileşme sürecini ve devletin yeniden yapılanmasını, yani bizzat şahit olduğu olayları araştırmalarının odak noktası yaptı. Jäschke'nin bibliyografyasında⁴ yer alan çok sayıdaki çalışmaları, yalnız geniş ve derin bilgisinin kanıtları olmayıp, Türklere ve onların kaderine içtenlikle duyduğu yakın ilgisini de kanıtlamaktadır. Dolayısıyla Türkler ve biz Almanlar ona çok teşekkür borçluyuz.

“Gotthard Jäschke, yıllarca topladığı çok sayıdaki yapı taşlarını bir araya getirmesini iyi bildi. Bunlar sonra standart eserler oldu. Birbirini tamamlayan sekiz kısım halinde yayınlanmış olan ve 1918-1961 yıllarını kapsayan “Türkiye Tarih Takvimi” vazgeçilmez bir kaynaktır⁵. Bu

³ Fethi Tevetoğlu, “Jäschke”, *Türk Ansiklopedisi*, XXI, Ankara, 1974, s. 22; Bertold Spuler, “Festschrift Gotthard Jäschke aus Anlaß seines 80. Geburtstages (zum Geleit)”, *Die Welt des Islams*, 15, Leiden, 1974, s. 1- 4; Kreiser, “Gotthard Jäschke...”, s. 406-423.

⁴ Bertold Spuler, “Schriftenverzeichnis Gotthard Jäschke”, *Die Welt des Islams*, 15, Leiden, 1974, s. 5-25. Türkçesi için bkz: Bertold Spuler-Mihin Lugal, “Gotthard Jäschke'nin Yayınlarının Listesi”, *Bellethen*, XLVIII/189-190, Ankara, Ocak-Nisan 1984, s. 312-338.

⁵ Jäschke'nin sekiz kısım halinde yayınlanmış olan ve birbirini tamamlayan söz konusu çalışmaları şunlardır:

-Die Türkei seit dem Weltkriege. Geschichtskalender 1918-1928 (Erich Pritsch ile birlikte). *Die Welt des Islams*, 10 (1929), s.1-154. Ayrı basım. Berlin 1929: Deutsche Gesellschaft für Islamkunde.

-Die Türkei seit dem Weltkriege II. Türkischer Geschichtskalender für 1929 mit neuem Nachtrag zu 1918-1928. *Die Welt des Islams*, 12 (1930), s. 1-50. Ayrı basım. Berlin 1930: D. Gesellsch. f. Islamkunde.

-Die Türkei seit dem Weltkriege III. Geschichtskalender für 1930. *Die Welt des Islams*, 12 (1931), s. 137-166. Ayrı basım. Berlin 1931: D.G.f. Islamkunde.

kronolojide, Türkiye'nin tarihî, siyasî, dinî, iktisadî ve kültürel hayatına ait en önemli olaylar, kısa cümlelerle açıklanmaktadır. Diğer taraftan Jäschke, çift tahsili dolayısıyla her tarihinin karşılaştığı hukukî ve devlet hukuku sorunlarını da işlemeye çok yetenekli idi.

“Yeni Türkiye’de İslâm (Der Islam in der neuen Türkei) adlı eserinde⁶ Atatürk’ün inkılâplarına rağmen tamamıyla çözüme kavuşturulamadığı belirgin olan modern Türk hayatının önemli sorunlarından biri ele alınmaktadır. Jäschke, eserinin yayın tarihine kadar, bu sahada ne gibi sorunların bulunduğunu belirtmektedir. 1972 yılında Türkçe’ye çevrilmesi bu kapsamlı eserin Türkler açısından ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.

“Yıllarca süren Türk Kurtuluş Savaşı çalışmalarını Jäschke, ‘Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri’ başlıklı kitabında tamamladı⁷. 1918-1922 yıllarında Türkiye Britanya ilişkilerinin gelişimini konu alan bu eser, yalnız Türkçe olarak mevcuttur. Jäschke’nin 1966 yılında Londra’daki Foreign Office arşivinde bulunduğu belgesel nitelikteki sayısız İngilizce notların da, maalesef asılları değil Türkçe çevirileri yayımlandı. Bu kitapta mevcut malzemeyi aşacak yeni bir kitap kolay, kolay yayınlanamaz.

“Bunların yanı sıra Hıristiyan Türklerin (Ortodokslar) az sayıdaki kalıntılarını bilimsel araştırmalarının konusu yaptı. Diğer taraftan “Jön Türklerin Turancılığı” adlı çalışmasında⁸, yakın geçmişin ulusal öğelerini doğru bir şekilde açıklığa kavuşturdu ve Avrupalılara da önemini açıkladı.”⁹

-Die Türkei seit dem Weltkriege IV. Geschichtskalender für 1931-1932. *Die Welt des Islams*, 15 (1933), s. 1-33.

-Die Türkei in den Jahren 1933 und 1934. Geschichtskalender. *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen*, XXXVIII (1935), s. 105-142.

- Die Türkei in den Jahren 1935-1941. Geschichtskalender. Leipzig, 1943: O. Harrassowitz, X, 194 s.

- Die Türkei in den Jahren 1942-1951. Geschichtskalender. VII, 196 s. Wiesbaden 1955: O. Harrassowitz.

- Die Türkei in den Jahren 1952-1961. Geschichtskalender. VIII, 175 s. Wiesbaden 1965: O. Harrassowitz.

(Spuler, “Schriftenverzeichnis...”, s. 6-15. Krş: Spuler-Lugal, “Gotthard Jäschke’nin...”, s. 313-322).

⁶ Kitabın Türkçe çevirisi için bkz: Gotthard Jäschke, *Yeni Türkiye’de İslâmlık*, Çev: Hayrullah Örs, Ankara, 1972, 168 s.

⁷ Gotthard Jäschke, *Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri*, Çev: Cemal Köprülü, Ankara, 1971, 316 s.

⁸ Gotthard Jäschke, “Der Turanismus der Jungtürken. Zur osmanischen Außenpolitik im Weltkriege”, *Die Welt des Islams*, 23, Leipzig, 1941, 1-54.

⁹ Spuler, “Festschrift Gotthard Jäschke... (zum Geleit)”, s. 1-4.

Gotthard Jäschke hakkında şimdiye kadar yapılan araştırmalar içinde şüphesiz en kapsamlı ve doyurucu olanı Klaus Kreiser'in çalıřmasıdır¹⁰. Kreiser bu çalışmasında; Jäschke'nin bilimsel bibliyografyasının 1917'den başlayıp, ölüm tarihinden (1983) önce ve sonraki yıllarda yayınlanmış yayınlara kadar uzanan bir dönemi kapsadığını¹¹, eserlerindeki genişlik, kalite ve konu zenginliğinin son derece etkileyici olduğunu belirtmekte, Jäschke anısına yazılan ve süreli yayınlar arasında yer alan yazıların azlığına, eksikliğine ve dolayısıyla onun niteliklerini layıkıyla takdir etmekten çok uzak bulunduğuna dikkatleri çekmektedir¹².

Jäschke'nin bilimsel çalışmalarının en az dört bin matbu sayfayı kapsadığını belirten Kreiser, 1917-1983 yılları arasında yaklaşık 400 bilimsel çalışmasının (kitap, makale v.d.) yayınlandığını¹³ ve bunların çok az bir kısmı dışında hemen hemen hepsinin Türk tarihiyle ilgili olduğunu yazmaktadır¹⁴.

Diğ er taraftan Kreiser, Jäschke'nin Türkiye'de baş tacı edildiğini, eserlerinin Türk tarihi ve özellikle Türk inkılâp tarihi açısından çok önemli materyaller içerdiğ ini vurgulamaktadır:

¹⁰ Bkz: Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 406-423.

¹¹ Jäschke'nin 80. Doğ um Yıldönümü anısına hazırlanan armağ an kitap (Festschrift) taki "Jäschke bibliyografyası" ayrıca anma konuşmaları veya yazıları ve yine onun en son yapmış oldu ğ u bir kitap tanıtımı, Jäschke'nin hayatının son gününe kadar politik geleceğ inden asla korkmadığı ve endiş e duymadığı çok dikkatli bir Türkiye gözlemcisi oldu ğ u gerçeğini ortaya koymaktadır. (Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 406 n.¹).

¹² Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 406. Kreiser, Jäschke anısına yazılan yazıları ř u şekilde sıralamaktadır:

Bertold Spuler, "Gotthard Jäschke (1894-1983). Zum Gedenken -Gotthard Jäschke Anısına-", *Die Welt des Islams*, N.S. 23-24 (1984), s. 498. Spuler, Otto Spieß tarafından yayına hazırlanan "Festschrift Gotthard Jäschke aus Anlaß seines 80. Geburtstages -Gotthard Jäschke'nin 80. Doğ um Yıldönümüne Armağ an-", *Die Welt des Islams*, N.S. 15 (1974) adlı kitabın önsözünü de yazmıştır. Spuler'in Türkçe yayınlanan anma makalesi: *Belleiten*, 48 (194) s. 334-339. Ayrıca Ludwig Budde, "Zum Gedenken an Professor Dr. Gotthard Jäschke -Profesör Dr. Gotthard Jäschke Anısına-", *Mitteilungen der Deutsch-türkischen Gesellschaft*, 10 (1984), s. 31-33; Johannes Benzing, "Gotthard Jäschke (1894-1983)", *Der Islam*, 62 (1985), s.1-4 ve isimsiz (oldukça hatalı) notlar: *Materialia Turcica*, 9 (1983), s. 178 f. Yine Jäschke henüz hayatta iken yayınlanan Fethi Tevetoğ lu'nun "Jäschke maddesi", *Türk Ansiklopedisi*, XXI, Ankara, 1974, s. 22. (Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 406 n.³).

¹³ Jäschke'nin bilimsel çalışmaları için bkz: Spuler, "Schriftenverzeichnes...", s. 5-25; Spuler-Lugal, "Gotthard Jäschke'nin..." s. 312-338.

¹⁴ Cemil Koçak, "Tarih ve Toplum" Dergisi'nde yayınlanan "Jäschke'nin Anısına" başlıklı yazısında; Jäschke'nin Türkçe'ye çevrilen kitap (6) ve makalelerinin (36) derli toplu bir listesini vermektedir. (Kreiser, "Gotthard Jäschke...", s. 409-410 n. ¹³).

“ ‘Türkiye Tarih Takvimi’ nin kısımları ile yine çok geniş ve ayrıntılı bir çalışması ‘Yeni Türkiye’de İslâmlık’ adlı eseri aynen Türkçe’ye çevrildi. Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili iki önemli kaynak eseri sadece Türkçe olarak yayınlandı. Türk basını, çok erken sayılabilecek bir dönemde Jäschke’nin makalelerinin Türkçe çevirilerini yayınlamaya başladı. Örneğin: İstanbul gazetelerinden Cumhuriyet, 27 Şubat 1938’de ‘Führerwille und Volkswille in der neuen Türkei (Yeni Türkiye’de Lider ve Halk İradesi)’ başlıklı bir makaleyi yayınladı. Yarı resmi ‘Türkiye Ansiklopedisi’ resmiyle birlikte Jäschke’ye oldukça uzun bir madde ayırdı. Burada, Jäschke’nin 29 Ekim 1929’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Atatürk ile karşılaşması önemle vurgulanmaktadır. Söz konusu maddenin yazarı, Fethi Tevetoğlu, Jäschke’yi, ‘Atatürk’ün büyük bir hayranı ve Türk milletinin gerçek dostu’ olarak değerlendirmekte ve onu eşine az rastlanır bir şekilde onurlandırmaktaydı.

“ Jäschke Türkiye Cumhuriyeti ve Geç Osmanlı Devleti tarihiyle bağlantılı olarak Avrupa tarihi, İslâm ve Hıristiyanlık, yine Yeni Türkiye’de hukukun gelişmesi gibi birçok alanda çalışmalar yaptı. Kafkasya’ya da büyük bir ilgi duydu ve bölge ile alâkalı birçok bilimsel çalışmaya imza attı. Jäschke’nin ‘Yeni Türkiye’de İslâmlık’ üzerine yazdığı kitabı gibi ‘Türkiye Tarih Takvimi’ de bugüne kadar gerçekleştirilmiş en mükemmel yapıtlardı.

Öte yandan Jäschke, sunduğu yüzlerce tebliğinde; terminolojik sorunlar, kronolojik tarihler, kişiler ve topografya konuları hakkında ayrıntılara girmiş ve bu konulara açıklık getirmişti.”¹⁵

Gotthard Jäschke ve Atatürk:

Türk tarihi, özellikle Atatürk devri üzerindeki eserleri ile tanınan ve 29 Ekim 1929’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Atatürk ile şahsen tanışmak fırsatına erişen Gotthard Jäschke, Atatürk’ün en büyük hayranlarından biridir.

Uzun yıllar Türkiye’de bulunan Jäschke’nin dikkatli bir Türkiye gözlemcisi olduğu, Türkiye’yi özellikle Modern Türkiye’yi çok iyi tanıdığı, bilimsel çalışmalarının büyük bir bölümünü, Atatürk’ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk Kurtuluş Savaşı ve modern bir devletin doğuşu ile ilgili konuların oluşturduğu ve tüm bunların yanı sıra bilimsel çalışmalarında, olması gerekeni yaparak hep Atatürk’ü ön plana çıkardığı görülmektedir.

¹⁵ Kreiser, “Gotthard Jäschke...”, s. 406-411.

Jäschke'nin doğrudan doğruya Atatürk'ü ve üstün kişiliğini konu edinen bilimsel çalışmaları¹⁶ bulunduğu gibi Atatürk ve dönemi ile ilgili birçok hatıra, bildiri, kitap tanıtımı yine onun bu özverili çalışmaları arasında yer almaktadır.

Nitekim, 12 Nisan 1956'da, Ankara'da, 5. Türk Tarih Kongresi'nin açış konuşmasını yapan Jäschke; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve dünya tarihinin tartışmasız en büyük tarihi şahsiyetlerinden biri olan Atatürk'ün, büyük bir diplomat ve aynı zamanda mükemmel bir devlet adamı olduğu gerçeğini önemle vurguluyor, 30 Ekim 1930'da, Ankara'da, Yunanistan'la imzalanan dostluk anlaşması ile Saadabad Paktı'nı örnek göstererek, Atatürk'ün “Yurtta barış, dünyada barış” sloganıyla özdeşleştiğini belirtiyordu¹⁷.

Gotthard Jäschke ve Kafkasya

Diplomatik servise girerek, Almanya Dışişleri Bakanlığı'nda görev alan Jäschke, en çok Türkiye ve Kafkasya'da bulundu. 1924-1927 yıllarında İzmir ve Tiflis'te Viskonsül olarak görevliydi. Bu görevleri sırasında Kafkasya (özellikle Azerbaycan) sorunlarına ilgi duydu ve bölge ile alakalı birçok bilimsel çalışma yaptı¹⁸. Bu çalışmaların büyük bir bölümü çok erken sayılabilecek bir dönemde aynen Türkçe'ye çevrildi.

¹⁶ Jäschke'nin doğrudan doğruya Atatürk'ü ve eserlerini konu alan bilimsel çalışmaları için bkz: Spuler, “Schriftenverzeichnis...”, s. 5-17; Spuler-Lugal, “Gotthard Jäschke'nin...”, s. 313-324.

¹⁷ Gotthard Jäschke, “Kemal Atatürk, ein großer Revolutionär und Diplomat”, *Zeitschrift für Kulturaustausch*, Jahrgang: 12, Heft: 2-3 (Sonderdruck), Stuttgart, 1962, s. 129-135.

¹⁸ Gotthard Jäschke'nin Kafkasya ile ilgili bilimsel çalışmalarından bazıları şunlardır: “Azerbaycan Hakkında Almanca Neşriyattan (Deutsche Veröffentlichungen über Aserbeidschan)”, *Yurt Bilgisi*, Yıl:3, Nu: 25, s. 27-31; *Türk Kültürü*, VII (1969), s. 568-571. “Transkaukasien, ein Musterbeispiel sowjetrussischer Eroberungspolitik”, *Ost-Europa*, XI (1935), s. 22-31. Türkçe çev: *Kurtuluş(Berlin)*, Nu: 13-14, s. 379-387. “Almanya ve Azerbaycan (Deutschland und Aserbeidschan)”, *Kurtuluş*, I, s. 213-217. “Die Nordostgrenze der Türkei und Nachitschewan”, *Die Welt des Islams*, 17 (1936), s. 111-115. Türkçe çev: *Kurtuluş*, II (1936), s. 488 v.d. “Aserbeidschaner und Tataren”, *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen*, XL (1937), 117-128. Türkçe çev: *Kurtuluş*, s. 1106-11, 1144-47. “Der Freiheitskampf Aserbeidschans im Spiegel der deutschen Presse”, *Die Befreiung (Berlin)*, I (1939), s. 28-33. “Die Republik Aserbeidschan. Geschichtskalender”, *Die Welt des Islams*, 23 (1941), s. 55-69. Türkçe çev: *Kurtuluş*, Yıl: 3, Sayı: 19, 21-22, Berlin, 1936, s. 542-547, 21-25. Zwei Denkschriften der Kaukasustürken von 1915”, *Die Welt des Islams*, 24 (1942) s. 132-135. “Entwurf zu einem Friedens- und Freundschaftsvertrag zwischen dem Osmanischen Reich und Föderativen Transkaukasischen Republik”, *Die Welt des*

Bilimsel araştırmaları ile Kafkaslardaki siyasî ve askerî gelişmelere ışık tutan Jäschke, 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan'ın yeniden siyasî bağımsızlığına kavuşması yolunda bilimsel etkinliklerde bulundu. Azerbaycan'ın Sovyetleştirilmesinden sonra (27 Nisan 1920), yurt dışında, basın yoluyla bağımsızlık mücadelesi veren Mehmed Emin Resulzade, Mirza Bala ve Hilal Münşi gibi Azerbaycanlı aydınlara en büyük bilimsel destek Jäschke'den geldi.

Azerbaycanlı aydınların yayınladıkları, Dergi (Münih), Kurtuluş-Die Befreiung-¹⁹ (İstanbul-Berlin) ve İstiklâl (Berlin) gibi dergilerde; bilimsel yayınlarının yanı sıra söyleşileri, demeçleri ve çeşitli yerlerde yaptığı konuşmaları²⁰ yayınlanan Jäschke, bağımsız bir Azerbaycan için bilimsel açıdan büyük bir mücadele verdi.

Almanya'nın çeşitli kütüphanelerinde bulunan ve Jäschke'nin bazı bilimsel yazılarının Türkçe çevirilerinin de yer aldığı söz konusu dergilerin

Islams, 23 (1941), s. 170-174. "Der osmanisch-aserbeidschanische Freundschaftsvertrag vom 4.VI. 1918", *Studien zur Auslandskunde. Abteilung. Vorderasien*, Bd. I, Berlin, 1944, s. 64-73 "Geschichte der russisch-türkischen Kaukasusgrenze", *Archiv des Völkerrechts*, Bd. IV, Tübingen, 1953-54, s.198-206. Türkçe çev: *Ulus*, 27.XI., 2.XII. 1953. "Osmanisch-aserbeidschanischer Zusatzvertrag vom 4.VI.1918", *Die Welt des Islams*, VI (1959-1961), s. 133-136.

"Die Elviye-i selâse Kars, Ardahan und Batum", *Die Welt des Islams*, 18 (1977), s. 19-40.

(Spuler, "Schriftenverzeichnes...", s. 7-13; Spuler-Lugal, "Gotthard Jäschke'nin...", s. 314-321, 335).

¹⁹ "Kurtuluş" Azerbaycan bağımsızlık hareketinin yayın organıdır. Berlin'de aylık olarak Türkçe yayınlanmaktadır. 1934'te kurulmuş ve ondan önce yine Berlin'de 1931'den itibaren yayınlanan "İstiklâl" in yerini almıştır. İstanbul'da yayınlanan Yeni Kafkasya, Azeri Türk, Odlu Yurt ve Bildiriş gibi gazete ve dergiler 1922'den İstiklâl'in yayın tarihine kadar bu işi devam ettirmişlerdi. Azerbaycan Millî Hareketinin bütün bu yayın organları, "Kurtuluş" dergisi gibi aynı programı ve aynı politik düşüncüyü benimsemişlerdi. Söz konusu yayınların yayıncısı da millî hareketin lideri M. Emin Resulzade idi.

"Kurtuluş", Azerbaycan'ın bağımsızlığını yeniden kazanmasını ve Kafkasya'nın yakın bir gelecekte, diğer Kafkas halklarıyla tam bir uzlaşma içerisinde, konfederasyon şeklinde organizasyonunu hedeflemektedir.

"Kurtuluş" ulusçudur, sınıf mücadelesine karşıdır ve ulusal eşitlik ilkesini benimsemektedir.

"Kurtuluş" yalnız Bolşevizm (Komünizm)'e değil, aksine tüm kozmopolit, enternasyonal ve diğer yıkıcı doktrinlere de düşmanca eğilimler göstermektedir. (*Die Befreiung (Kurtuluş)*, I/2, Berlin, 1939, s. 1).

²⁰ Berlin'deki Devlet Yüksek Basın Okulu (Reichspresseschule) nun 28 Mayıs 1938'de düzenlediği bir toplantıda, Jäschke'nin yapmış olduğu "Kafkasya Cumhuriyetleri" konulu konuşması için bkz: *Kurtuluş*, Yıl: 5, Sayı: 44, Berlin, 1938, s. 22-23.

içeriğine bakıldığında; bu ünlü Alman doğu uzmanının, başta Azerbaycan Türkleri olmak üzere Kafkasya'daki diğer unsurların da (Gürcü-Ermeni) bağımsızlıklarına kavuşmalarını savunan ve destekleyenlerin başında geldiği rahatlıkla anlaşılabilir.

Almanya ile Kafkas Cumhuriyetleri, özellikle Azerbaycan Cumhuriyeti arasında geçmişte iyi ilişkilerin kurulduğunu, bu ilişkilerin 1918 sonlarında kesintiye uğradığını, ancak Almanya'nın her zaman Kafkasya'nın bağımsızlığını ve yeniden iyi ilişkilerin kurulmasını arzuladığını belirten Bertold Spuler, Gotthard Jäschke'nin Kafkasya, özellikle Azerbaycan hakkındaki değerli araştırmalarının, Almanları bilgilendiren ve aydınlatan çok önemli eserler olduğunu vurgulamaktadır²¹.

“Kurtuluş” ta yayınlanan “Azerbaycan İstiklâlî Münasebeti İle” başlıklı yazısında: “Azerbaycan halkının tarihinde en gururlu günlerden biri olan 28 Mayıs - Millî Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurulduğu bu mutlu ve tarihi günü – 20. defadır karşılıyoruz” diyen Johannes Benzing; “28 Mayıs Ülküsünün Yaşadığını” vurgulayan Gerd von Mende ile “Azerbaycanlı Dostlarına” seslenerek, “Azerbaycan'ın çok yakında siyasi bağımsızlığına kavuşmasını” dileyen, “Özellikle güzel vatanlarından uzakta yaşamak hasretine katlanan Azerbaycanlı dostlarını andığını” belirten ve son olarak da “Yurtlarından istemeyerek ayrılanların kalbinde vatan özleminin daha ateşli olduğunu” söyleyen Herbert W. Duda gibi Alman ilim adamları arasında, Gotthard Jäschke'nin ayrı bir yeri ve önemi vardır.

Nitekim, “Millî şuur ve millî uyanış hareketleri hiç durmadan bütün dünyada dev adımlarla ilerlemektedir” diyen Jäschke, “28 Mayıs'ın Manasını” şu şekilde yorumlamaktadır:

“ Mayıs ayının bütün Kafkasyalılar için özel bir anlamı vardır. Bu ay Kafkasyalıların (Kafkas halklarının) bağımsızlık ve hürriyet ayıdır.

“11 Mayıs Dağlıların, 26 Mayıs Gürcülerin ve 28 Mayıs Azerbaycanlılar ile Ermenilerin belleklerinde, Kafkasya ufuklarında yeni ve mutlu bir devrin açıldığını yerleştirmiştir. Bu milletlerin el ele vererek, kanlı terörden kurtarılacak olan bağımsız Kafkasya'da kardeşçesine yaşamasını arzu edelim; arzu edelim ki bu konuda özellikle Ermenilerle komşularının arasında tam bir dayanışma ve yakınlaşma olsun. Bilindiği üzere Kafkasyalı milletlerin mutluluk ve geleceği, kardeşçesine birleşmiş Kafkasyalıların konfederasyon birlikteliğindedir.

“Kafkasyalı milletler bir taraftan 11, 26, ve 28 Mayıs günlerini ve diğer taraftan ise Rusların yalan ve ihanetlerini unutmazlarsa, bütün

²¹ Bertold Spuler, “Almanya ve Azerbaycan”, *Kurtuluş*, Yıl: 5, Sayı: 43, Berlin, 1938, s. 1173-1175.

Kafkasyalı yurtseverlerin ümitleri, kızıl kâbusun çöküşü ile birlikte kesinlikle gerçekleşecektir. Bu mutlu günün çok yakın bir gelecekte gerçekleşmesi dileğiyle başta Azerbaycanlı dostlarımız olmak üzere bütün Kafkasyalıların Mayıs bayramlarını tebrik ederiz.”²²

Bağımsız Kafkasya özlemini duyan ve bunun da bağımsızlıklarına yeniden kavuşmalarını arzuladığı ulus devletlerin (Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan) oluşturacakları bir “Konfederasyon” ile gerçekleşebileceğini belirten Jäschke’nin başta Azerbaycan olmak üzere Kafkasya üzerine yaptığı bilimsel çalışmaları ve diğer girişimleri, Türk dünyasında haklı bir üne kavuşmasını ve Türk dostu olarak tanınmasını sağlamıştır. Nitekim “Kurtuluş” ta yayınlanan “Prof. Jäschke’nin Faaliyetinin 25 Yıllığı” başlıklı yazıda; bilimsel, yönetsel ve diğer girişimleri özetlenmektedir:

“Değerli yazıları ile tanınmış, Millî Azerbaycan Hareketinin samimi dostu Prof.Dr. Gotthard Jäschke, bir süre önce vatanına yapmış olduğu 25 yıllık bilimsel ve yönetsel hizmetlerinden dolayı Alman Devlet Başkanı A. Hitler tarafından bir madalya ile onurlandırılmıştır.

“Prof. Jäschke, yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra, 1914’ten beri Türkoloji sahasında çalışarak, Büyük Savaş yıllarında Almanya’da yayınlanan ‘Korrespondenzblatt der Nachrichtenstelle für den Orient’ ve ‘Der Neue Orient’ dergilerine kıymetli yazılarıyla katılmış, daha sonra, Almanya Dışişleri Bakanlığı’nda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Türkiye ve Kafkasya’da konsolosluk yapmış ve bu elverişli ortamdan yararlanarak, ilgi duyduğu Türk ve İslâm dünyası ile yakından temasa gelmek fırsatını bulmuştur. Prof. Jäschke, bugün Berlin Üniversitesi ‘Ausland Hochschule’ Türkoloji profesörlüğünü ve üniversite yayınlarından ‘Die Welt des Islams’ ve Berlin-Potsdam’da çıkan ‘Der Orient’ dergilerinin müdür ve başyazarlığını yapmaktadır.

“Rusya mahkûmu Türk ve Müslümanların ve özellikle Azerbaycan’ın millî hareketiyle yakından ilgili olarak davamızın Almanya bilimsel ve sosyal çevrelerinde tanıtılması konularında kalemiyle faydalı hizmetlerde bulunmuştur.”²³

Gotthard Jäschke ve Ermeni Sorunu:

Bağımsız bir Kafkasya özlemi içinde olan Jäschke; Ermenilerin de yeniden bağımsızlıklarına kavuşmalarını, kendi ulus devletleri içinde hür ve

²² *Kurtuluş*, Yıl:5, Sayı: 43, Berlin. 1938, s. 1161-1175.

²³ *Kurtuluş*, Yıl: 6, Sayı: 52, Berlin, 1939, s. 1426-1427.

özgür yaşamalarını savunmuş ve bu düşüncesini çeşitli yazılarında dile getirmiştir²⁴.

Ancak, Klaus Kreiser, Gotthard Jäschke hakkındaki makalesinde; Jäschke'ye eleştiri oklarını çeviriyor ve bir bütün olarak “Ermeni sorunu” konusunda Jäschke'nin suskunluğunu garipsediğini, bir anlam veremediğini belirtiyordu:

“Galiplerin dikte barışı ‘Sèvres’ in Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Anadolu ihtilâli ile reddedilmesinin diğer birçok Alman gözlemci gibi Jäschke üzerindeki etkisi gözden kaçmamaktadır.

“Bununla birlikte Osmanlı devlet adamlarının ‘Ermeni tehciri’ndeki sorumlulukları, hatta bir bütün olarak ‘Ermeni sorunu’ Jäschke'nin hemen hemen hiç dikkatini çekmemiştir. Jäschke, Almanya Dışişleri Bakanlığı'ndaki görevinden ayrılışından sonra da bu ‘kızgın demire’ ilişmekten şiddetle kaçınmıştır. Dışişlerinin diğer çalışanları - Afganistan'daki Alman Büyükelçisi Kurt Ziemke gibi- Ermeni tehcirine ve sorununa tamamen ilgisiz kalmamışlardır²⁵. Samimi bir Hıristiyan ve

²⁴ Jäschke'nin Ermeniler ve Ermenistan hakkındaki bilimsel çalışmalarından bazıları şöyledir:

- “Die türkisch-armenische Grenze und der Friedensvertrag von Gümrü (Alexandrapol)”, *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen*, XXXV (1932), s. 162-176.
- “Das Ende des deutschen Armenierwerkes in der Türkei”, *Der Orient(Potsdam)*, Yıl: 15, s. 134 v.d.
- “Urkunden zum Frieden von Gümrü”, *Mitteilungen des seminars für Orientalische Sprachen*, XXXVII (1936), s.133-142.
- “Ak ve Kızıl Ruslar Ermenistan'ı Kurtardılar mı?” (Haben die weissen und und roten Russen Armenien gerettet?), *Istiklâl (Berlin)*, Nu: 65. Tekrarı: *Kurtuluş (Berlin)*, I, s.156.
- “Präsident Wilson als Schiedsrichter zwischen Türkei und Armenien”, *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen*, XXXVIII (1935), s. 75-80.
- “Die Sowjetisierung Armeniens”, *Mitteilungen der Ausland-Hochschule an der Universität Berlin*, XXXIX, Berlin, 1936, s.49-60. Türkçe çev: *Kurtuluş: 1938*, s. 1282-1290, 1357-1363.
- “Der Turanismus der Jungtürken. Zur osmanischen Außenpolitik im Weltkriege”, *Die Welt des Islams*, 23 (1941), s.1-54. Ayrı basım: Leipzig 1941: O. Harrassowitz.
- “Johannes Lepsius: Zum hundertsten Geburtstag am 15 Dezember 1958”, *Zeichen der Zeit (Berlin-Ost)*, 12 (1958), s. 447-450. (Spuler, “Schriftenverzeichnis...”, s. 6-13; Spuler-Lugal, “Gotthard Jäschke'nin...”, s. 313-321).

²⁵ Krş: Kurt Ziemke, *Die Neue Türkei: Politische Entwicklung 1914-1929*, Berlin, 1930. Kurt Ziemke, özellikle Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve yeni Türk Ceza Kanunu'nu en iyi bilenlerden biri olarak Jäschke ile kıyaslanabilir. (Kreiser, “Gotthard Jäschke...”, s. 413 n.²³).

tanınmış bir Hıristiyan misyoneri olan yazar (Jäschke) için bu suskunluk oldukça gariptir.”²⁶

Halbuki Gotthard Jäschke'nin bilimsel çalışmaları, Türk-Ermeni ilişkileri çerçevesinde, “Ermeni sorunu”nun da ele alındığını, konunun objektif bir şekilde değerlendirilerek, tarihi olayların çarpıtılmadan olduğu gibi yansıtıldığını göstermektedir.

Nitekim, “Jön Türklerin Turancılığı: Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Dış Politikası” başlıklı makalesinde; Osmanlı coğrafyasındaki siyasi ve askerî gelişmeler (1914-1918) anlatılmakta, Anadolu ve Kafkasya'daki Ermeni huzursuzluğu, taşkınlıkları ve isyanları üzerine Osmanlı Hükümeti'nin aldığı önlemler (İstanbul'da bazı Ermeni liderlerin tutuklanması ve zorunlu göç kararı), ayrıca Osmanlı İmparatorluğu, Almanya, Rusya ve Transkafkasya Komiserliği arasındaki siyasi ve askerî gelişmeler ışığında; Kafkasya'daki tarihi olaylar (1918 sonuna kadar) çarpıtılmadan gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmaktadır²⁷.

Yine Kreiser'in, sadece Türkçe baskısının bulunduğunu ve Türk Kurtuluş savaşı ile ilgili çok önemli bir eser olduğunu belirttiği “Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri” adlı eserinde Jäschke, İngiliz belgeleri ışığında, 1919 yılındaki “Ermeni amaçlarını” değerlendirirken; “Transkafkasya'da, İngilizlerin başına geldiği gibi Fransızlar da Ermeni müttfikleriyle kötü tecrübeler edindiler. Antep'in ele geçirilmesinden (9 şubat 1921) sonra açıktan açığa Türk dostluğunu aradılar” diyordu²⁸.

Diğer taraftan Türk tarihi ile ilgili bazı kitapların tanıtımını yapan Jäschke²⁹, kitap tanıtımlarında da Ermeni sorununa ilgisiz kalmadığını göstermekte, âdetâ Kreiser'e nazire yapmaktadır³⁰.

²⁶ Kreiser, “Gotthard Jäschke...”, s. 410.

²⁷ Jäschke, “Turanismus...”, s. 1-54.

²⁸ Gotthard Jäschke, *Kurtuluş Savaşı...*, s. 36-47. Türk halkının huzurunu, Ermenilerin politik isteklerinin ortaya konması bozuyordu. Mütareke sözleşmesinin 24. maddesinde sözde “Altı Ermeni Vilayeti” nin Osmanlı idaresinden çekip alınacağını bildirilmesi, Türkleri nelerin beklediğini, 1918 İlkbaharında, daha Rus ordusunun Doğu Anadolu'dan çekildiği sıralarda meydana çıkarmış bulunuyordu... Fransızlar da Kilikya'da; İngilizlerin Kars'ta uğradıkları güçlüklerin aynısına uğramışlardı. İskenderun'a asker çıkarıldıktan biraz sonra Türklerle “Ermeni Lejyonu” arasında özellikle Dörtöyl'de çarpışmalar başladı... Kasım sonunda başlamış olan Ermeni intikam hareketleri Şubat 1919'da o derecede korkunç bir ölçüde çoğaldı ki Fransız askeri komutası bile bu gönüllülere karşı müdahaleye kendini mecbur gördü. (Jäschke, *Kurtuluş Savaşı...*, s. 41-46).

²⁹ Jäschke'nin yapmış olduğu kitap tanıtımları için bkz: Spuler, “Schriftenverzeichnis...”, s. 18-24; Spuler- Lugal, “Gotthard Jäschke'nin...”, s. 326-333.

Yine “Ermeni dostu ve yardımseveri olarak tanınan Alman din adamı Dr. Johannes Lepsius” hakkındaki biyografi çalışması da, konuya hiç de söylendiği gibi ilgisiz kalmadığının bir diğer kanıtıdır³¹.

Son olarak denilebilir ki Jäschke, konuyu ele alırken Lepsius örneğini izlememiş, tarihi olayları çarpıtmadan, nesnellikten uzaklaşmadan olduğu gibi aktarmış ve Atatürk’ün “Tarih yazmak yapmak kadar önemlidir” öz deyişinden hareketle, tarihi yapanlara sadık kalmış, değişmeyecek olan gerçeğin insanlığı şaşkırtacak bir boyut kazanmasına meydan vermemiştir.

Gotthard Jäschke’nin Bazı Tarihi Olaylarla Karşılaştırılmalı Bio.bibliyografyası:*

8.4.1894	Doğumu: Ober-Peilau (Kr.Reichenbach/Silezya-Schlesien) Prof. Max Jäschke’nin oğlu
1900-1904	Ortaokul: Niesky
1904- 7.3 1912	Lise: Potsdam (1904-1910) ve Berlin-Lichterfelde (1910-1912)
1912-1916	Hukuk-öğrenimi (Freiburg im Breisgau., Berlin)
1913-1914	Tercümanlık- öğrenimi
25.7.1914	Berlin Doğu Dilleri Enstitüsü Türkçe Bölümü’nden diploma alması (Dip.derecesi “iyi”)
1914-1918 (5.8.1914- 11.11.1914; 1.5.1915- 20.8.1916; 7.9.1917- 2.4.1918)	Birinci Dünya Savaşı’nda askerlik görevi. (6.10.1915 Somme’de yaralanması; geçici bir süre %25 harp malulü sayılması)

³⁰ Ulrich Trampener, *Germany and the Ottoman Empire 1914-1918*. Feridun Kandemir, *Yakın Tarihimiz*, I-IV kitapların tanıtımları için bkz: *Die Welt des Islams*, XII, Leiden,1969-1970, s. 148; IX, Leiden,1964, s. 297.

³¹ Bkz: Jäschke, “Johannes Lepsius...”, s. 447-450.

* Bu kısım Klaus Kreiser’in söz konusu makalesinden Türkçe’ye aktarılmıştır. (Kreiser, “Gotthard Jäschke...”, s. 419-422).

11.10.1916	Berlin Prusya Yüksek Mahkemesi'nde birinci hukuk sınavı
27.12.1917	Berlin-Lichterfelde Yüksek Mahkemesi'nde göreve başlaması

15.3.1917	Greifswald Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru unvanını alması	
1917/1918	Alman İslâmi Bilimler Derneği'nde sekreterlik	
Mayıs- Ağustos 1917	Berlin'de Doğu İstihbarat Servisi'nde (Bilimsel danışmanlık)	
13.4. veya 7.5.1918- Ocak 1919	İstanbul Alman Başkonsolosluğu'nda (Tercüman adayı)	1.1.1919: Enver ve Cemal Paşaların ordudan atılmaları Barış konferansına Arapça memorandum 6.1.1919: Berlin'deki sokak çatışmaları (Spartacus)
5.5.1920	Diplomat-konsolosluk kariyer sınavı	Mustafa Kemal başkanlığında ilk kabine toplantısı
		Ankara Müftüsü'nün karşı fetvası
29.3.1923	Viskonsül (Viskonsolos) olarak atanması	
27.9.1923	Karlsruhe'de Pasaport Daire Başkanlığı	
21.5.veya 1.7.1924- 30.7.1926	İzmir Başkonsolosluğu	6.8.1924 Lozan Barış Antlaşmaları 11.2.1925 Genc Kürt Ayaklanması (Şeyh Said Ayaklanması) 30.8.1925 Mustafa Kemal, Kastamonu Daday'da 17.2.1926 İsviçre Medeni Kanunu'nun Kabulü (Resepsiyonu)

22.6. veya 31.7.1926- 3.7.1927	Tiflis Başkonsolosluğu	9.9.1926 Tiflis Protokolü Türk-Rus sınırının belirlenmesi
24.5 veya 4.7.1927- 6.5.1931	İstanbul-Ankara Alman Büyükelçiliği (Elçilik sekreteri)	15.-20.10.1927 Mustafa Kemal'in tarihi konuşması (Nutuk) 29.10. Jäschke'nin Atatürk ile karşılaşması 3.2.1928 Cuma namazında İstanbul camilerinde Türkçe hutbe okunması
7.4.1931	Evlenmesi	
7.5.- 30.9.1931	Dışışleri Bakanlığı Berlin (Ayrılış tarihi 1.10.31)	
11.8.1931	Berlin Üniversitesi Do Ğ u Dilleri Enstitüsü'ne profesör olarak atanması	
1933 öncesi	Almanya'nın önde gelen siyasi partilerinden S.P.D.'ye üye olması	
1934	Nasyonal Sosyalist Yardım Kuruluşuna Giriş i	24.5.1934 Yahudilerin Çanakkale'den İstanbul'a doğru hareketi (30.Edirne'den; 3.-4. Kırklareli'ndeki yağmacılık; 5.İsmet İnönü'nün antisemitizm (Yahudi düşmanlığı) karşıtı konuşması
1936	W. Björkman ile birlikte <i>Die Welt des Islams</i> adlı dergiyi çıkarması	20.7.1936 Montreux Boğazlar Sözleşmesi
17.4.1936	Berlin Üniversitesi Yabancı Bilimler Yüksek Okulu'na Ordinaryüs Profesör atanması	
14.8.1940- 1945	Berlin Üniversitesi Yabancı Bilimler Fakültesi. Ordinaryüs Profesör	
1.10.1940	N.S.D.A.P (Alman Nasyonal Sosyalist Partisi)'ye katılımı. Numara: 8258819 (Kabul olunma istemi 19.9.)	
1941	Nasyonal Sosyalist Yaşlılar Birliği'ne katılması	"Jön Türklerin Turancılığı" adlı makalesi

1943	Roma seyahati
1945'ten itibaren	Potsdam'da din dersi öğretmenliği
1945-1947	Münster'de görevlendirme görüşmeleri
21.3.1947-1983, 31.3.1959'a kadar resmi olmayan süre	Münster Üniversitesi: Misafir Profesör: “ Türk tarihi, kültürü ve coğrafyası ayrıca ‘Türk dili ve edebiyatı’ ”
4.-6.6.1948	Mainz, Oryantalistler-Kongresi (D.O.T.)
1951	“Die Welt des Islams” ın yeniden yayınlanmaya başlaması
1955	Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Danışma Kurulu Fahri Üyeliği. Ankara (T.İ.T.E.)
1959	Türk Tarih Kurumu Şeref Üyeliği. (T.T.K.)
1959	Emekliliğe ayrılması
16.9.1967	Greifswald Üniversitesi'nde yapılan “Altın doktora” jübilesi ile doktora diplomasının yenilenmesi
1975	Ankara Üniversitesi tarafından “Fahri doktora” unvanı verilmesi
†29.12.1983	Ölümü: Essen-Kettwig
20.4.1984	Törenle toprağa verilmesi Münster- Waldfriedhof Lauheide.

ABSTRACT

Undoubtedly being one of the leading orientalist in Germany, Gotthard Jaeschke has always had a great respect and appreciation in Turkey because of his invaluable studies on Turkey and Turkish People. His Works are mainly based on the reformation process of Turkish State and people under Ataturk's administration.

He wrote numerous works from books to articles between 1917-1983 about Turkish History, most of which particularly provide important materials for the recent Turkish History. He was very delighted and honoured to meet Ataturk in person in Turkish Grand National Assembly in 1929, and he expressed his sense of admiration and friendship.

Key Words:

Turkey

Ataturk

Germany

German Orientalist